



2013

BILTEN 5

PSSS UŽICE

Maj 2013.

27-May-13

***POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“ UŽICE***

- ecc. Jovan Mirosavljević, direktor
- dipl. ing. Andrija Radulović, stručni saradnik za voćarstvo
- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Milena Ćirić, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Bojana Nešić, stručni saradnik za agroekonomiju

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada, koja se ostvaruje kroz:

- predavanja
- održavanje radionica
- davanje saveta u Službi
- davanje saveta telefonom
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura
- postavljanje demonstracionih ogleda
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi
- ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266

e- mail: [pssuzice@sbb.rs](mailto:pssuzice@sbb.rs)

- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo  
tema: Objekti za živinu(brojlere)
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo  
tema: Neplodnost i jalovost krava
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo  
tema: Poleganje pšenice
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja  
tema: Za dobre prinose strnih žita
- dipl. ing. Milena Ćirić, stručni saradnik za zaštitu bilja  
tema: Pegavost lista jagode
- dipl. ing. Bojana Nešić, stručni saradnik za agroekonomiju  
tema: Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na osnovne podsticaje u biljnoj proizvodnji.
- dipl. ing. Andrija Radulović, stručni saradnik za voćarstvo  
tema: Uklanjanje mladih izdanaka u malinjaku

### **Objekti za živinu(brojlere)**

Postoji veliki broj faktora koje treba uzeti u obzir kada se bira najpodesniji tip brojlerskog objekta i odgovarajuće opreme. Objekat u koji useljavamo piliće treba biti efikasan sa stanovišta troškova. Pri izgradnji i planiranju konstrukcije brojlerske farme, čovek treba pre svega izabrati plac na dobro isušenom zemljištu sa mnogo prirodnog kretanja vazduha. Objekat treba da bude izgrađen u pravcu istok-zapad kako bi se smanjila količina direktne sunčeve svetlosti na bočnim stranama tokom najtoplijeg perioda dana. Kontrolisani mikroklimatski uslovi u objektu koriste se u temperaturno različitim regionima iz klimatskih i ekonomskih razloga. Mikroklimatski kontrolisani objekti trebaju biti dobro locirani i podalje od ostale živine. Mora se, iz razloga izbegavanja zaraza, onemogućiti pristup stranim životinjama, kamionima i ljudima. Objekat treba osiguravati sledeće: - krovni materijal koji treba imati izolaciju i reflektujuću površinu kako bi se smanjio priliv solarne toplote, izolaciju koju treba činiti minimalno 10 cm staklene vune ili nekog drugog materijala sa jednakim izolacionim karakteristikama, sistem za grejanje koji treba imati dovoljan kapacitet, u skladu sa klimatskim uslovima, sistem ventilacije treba biti dizajniran tako da obezbeđuje dovoljno kiseonika, i da održava optimalne temperaturne uslove za piliće, sistem osvetljenja koji će dati jednaku distribuciju svetla po celoj površini poda, deo poda, koji će omogućiti ravnomernu raspoređenost sistema za hranjenje i napajanje, kontrola štetočina (glodara i insekata) treba da bude sastavni deo dizajna objekta.

Miroslav Milivojević dipl.ing.

### **Neplodnost i jalovost krava**

Neplodnost ili jalovost je takvo stanje kada ženska životinja ne može rađati potomstvo koje je sposobno za život. Životinje su jalove kada ne mogu ostati steone. Znaci jalovosti su sledeći:

1. Krave ne ostaju steone pet meseci nakon prethodnog telenja iako su se redovno parile ili bile osemenjavane. Krave ne pokazuju znake teranja (vođenja, gonjenja)
2. Junice su privremeno jalove ukoliko posle tri uzastopna parenja ili osemenjavanja ne ostaju steone, nakon čega bi se detaljnije trebalo pristupiti pregledu njihovih polnih organa.
3. Junice su privremeno jalove ako u uzrastu od 16 do 18 meseci, pri telesnoj masi 380 do 400 kg, nisu imale teranje, odnosno nisu ostale steone.
4. Slabije plodne krave i junice su one koje nisu ostale steone u predviđenom roku, a drže se u dobrim uslovima i pravilno hrane.
5. Neplodnost može nastati i zbog bolesti reproduktivnih organa ili pak genetske anomalije koje su nasleđene.

Jalovost krava je u 80% slučajeva posledica loše ishrane ili nepravilnog držanja. Jalovost je svega 20% urođena. U 60 do 75% slučajeva, jalovost je pozrokovana greškama u ishrani, i to nedostatkom belčevina, vitamina i minerala, usled izgladnelosti, ishranom pesnive hrane, pokvarenom hranom i smrznutom vodom, nedostatkom vode.

Loša ishrana izaziva jalovost u 50% slučajeva i naziva se gladni sterilitet. Gladni sterilitet nastaje u toku zimskog i prlećnog perioda kada je hrana loša ili male hranljive vrednosti. Slaba ishrana steonih krava i junica dovodi do slabljenja kondicije – pad imuniteta usled čega dolazi do povraćanja i rađanja avitalnih teladi. Poromećaji nastali ishranom mogu se korigovati i dovesti organizam životinje da obavlja normalno svoje funkcije, dobro izbalansiranim i redovnim obrocima, posebno treba obratiti pažnju na potrebe u selenu, fosforu, kalcijumu, kalijumu, natrijumu i hloru.

Nebojša Đurić dipl.ing.

### **Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na osnovne podsticaje u biljnoj proizvodnji.**

Pravo na korišćenje osnovnih podsticaja ima pravno lice, preduzetnik i fizičko lice - nosilac komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, pod uslovom da je upisano u Registar i da je prijavilo površine pod odgovarajućom kulturom u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje registracija poljoprivrednih gazdinstava.

Podsticaji ostvaruju se za prijavljene i zasejane, odnosno zasađene površine pod odgovarajućom kulturom do najviše 100 ha i to samo za obradivo poljoprivredno zemljište.

Pravo na podsticaje ostvaruje se podnošenjem zahteva za ostvarivanje prava na podsticaje, Ministarstvu finansija i privrede - Upravi za trezor.

Zahtev se podnosi jedanput godišnje, u dva primerka od 1. maja do 30. juna tekuće godine, na Obrascu - Zahtev za ostvarivanje prava na osnovne.

Zahtev sadrži: podatke o podnosiocu; podatke o kulturi koja je zasejana, odnosno zasađena (šifra, naziv i površina) i zbiru površina pod kulturama navedenim u zahtevu, a koje su prijavljene u Registar poljoprivrednih gazdinstava; mesto i datum podnošenja zahteva, potpis podnosioca zahteva.

Kulture za koje važe ovi podsticaji su sve kulture navedene u Šifarniku biljne osim prirodnih livada i pašnjaka u okviru grupe kultura krmno bilje.

Uprava utvrđuje da li su ispunjeni propisani uslovi za ostvarivanje prava na podsticaje, upoređuje podatke iz zahteva sa podacima iz Registra, odobrava isplatu i daje nalog za prenos sredstava na namenski račun poljoprivrednog gazdinstva kod poslovne banke.

Iznos podsticaja je 6000 dinara po hektaru zasejane i/ili zasađene površine.

Bojana Nešić, dipl. ing.

### **Poleganje pšenice**

- mere borbe-

Različiti uzroci mogu dovesti do poleganja pšenice što se manifestuje da biljke manje ili više padnu po zemlji.

Najčešće pšenica poleže između klasanja i zrenja, vrlo retko ranije. Ukoliko je poleganje u klasanju ili cvetanju štete bivaju veće.

Štete od poleganja imaju za posledicu:

- slabija oplodnja
- jači napad bolesti
- pad kvaliteta
- pad prinosa

U praksi se susreće sa dva tipa poleganja pšenice:

- stablovim poleganjem
- korenskim poleganjem

Korenski tip poleganja se susreće u regijama sa velikom količinom padavina, u fazama vlatanja i klasanja, kao i kod nepravilnog navodnjavanja sa preteranom količinom vode.

Kod preterane vlažnosti površinskog sloja zemljišta, a pod teretom nadzemnog dela biljke prisutno je pomeranje i rastezanje korena, a ponekad i njegovo kidanje, pri čemu stabla gube vertikalni položaj.

Stablovo poleganje je izazvano krivljenjem donjih članaka, a najčešće drugog članka, kao posledica preopterećivanja od obilne vlage, kao i vetra.

Poleganje je posledica:

- pregustog sklopa useva
- smanjenja svetlosti
- prirodnih nepogoda
- preteranog đubrenja
- jednostranog đubrenja (azotom)
- neracionalnog (nestručnog) navodnjavanja
- povećane količine padavina
- gljivičnih oboljenja itd.

Mere koje se preduzimaju da ne dođe do poleganja:

- preventivne
- direktne

Preventivne mere:

- izbor semena
- priprema semena za setvu
- pravilna obrada zemljišta
- blagovremena obrada zemljišta
- blagovremena setva
- pravilno đubrenje (NPK – a hraniva)

Direktne mere:

- izbor otpornih sorata na poleganje
- drljanje
- valjanje
- tretiranje inhibitorima rasta, koji utiču na smanjenje dužine i povećanje čvrstine internodija

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing

### **Za dobre prinose strnih žita**

Na području Zlatiborskog okruga hemijski tretmani za suzbijanje bolesti strnih žita nisu zaživeli u praksi poljoprivrednih proizvođača. Bolesti strnih žita se javljaju kod nas u slabijem ili jačem intezitetu svake godine u zavisnosti od vremenskih uslova, pričinjavajući štete 10-50% u prinosu, kao i u kvalitetu zrna. Najdestruktivnije oboljenje je fuzarioza klasa strnih žita.

Štetnost se ogleda i u pogoršanju kvaliteta zrna jer prouzrokovaci ovog oboljenja u zaraženim zrnima proizvode mikotoksine – koji su opasni po zdravlje ljudi i životinja.

Ovaj patogen parazitira strna žita i najčešće se javlja na početku cvetanja i u mlečnoj zrelosti. Simptomi bolesti se javljaju na celom klasu ili pojedinačnim klasićima u vidu pojave slamasto žute boje koja se javlja kao posledica odumiranja klasa. Pri osnovi klasića i na samom vretenu u uslovima povećane vlažnosti formira se narandžasta prevlaka od reproduktivnih organa gljive. Dešava se da parazit zahvati poslednju internodiju pri čemu dolazi do odumiranja celog klasa. Posledica toga je slaba nalivenost zrna u zaraženom klasu što znatno utiče na smanjen prinos i hektolitarsku težinu kao i loš kvalitet zrna pšenice od kojeg se ne može dobiti brašno odgovarajućeg kvaliteta.

Gljivice iz roda *Fusarium* su stalno prisutne u zemljištu gde se javljaju u vidu micelije na biljnim ostacima. Takođe se mogu prenositi i zaraženim semenom. Jači napad fuzarioze klasa pšenice po pravilu se javlja na parcelama na kojima je predusev bio kukuruz i u uslovima čestih padavina u fazi cvetanja pšenice i nalivanja zrna.

Setva zdravog semena, plodored, dublje zaoravanje žetvenih ostataka kao i stvaranje optimalnih uslova za brzo nicanje i razvoj biljaka su bitni preduslovi za smanjeno prisustvo ove bolesti u samom usevu.

Pored ovih mera treba izvršiti i **hemijski tretman strnih žita fungicidima** namenjenim za suzbijanje ovog patogena pogotovu u uslovima čestih i obilnih padavina u fazi cvetanja i nalivanja zrna.

Tretmani se trebaju izvršiti na početku faze cvetanja strnih žita jednim od fungicida: Antre plus, Antre, Acord+Galofungin T, Artea, Amistar Extra, Duett ultra....

Zorica Lazić, dipl.ing.

### **Pegavost lista jagode**

Prouzrokovac pegavosti lista jagode je gljiva *Mycosphaerella fragariae*. Javlja se na svim područjima gajenja jagode i najčešće je oboljenje jagode u našim uslovima. Nanosi štete u vidu smanjenja prinosa, slabijeg kvaliteta ploda, slabijeg razvoja živića, a sve se to odražava na manji prinos u narednoj godini.



Tipičan simptom javlja se na listu u vidu manjih tamno ljubičastih pega, okruglog ili neodređenog oblika. Vremenom centralni deo pege postaje siv i svetao, okružen tamno ljubičastim prstenom. Pege dostižu veličinu 3-6 mm u prečniku. Brojne pege mogu da se spoje i da dovedu do nekroze i sušenja lista. Novo lišće se brzo inficira, a delimično i plod. Na širenje bolesti naročito povoljno utiču česte kiše i hladnije vreme, posebno na težim zemljištima.

Suzbijane ove bolesti može biti direktno i indirektno.

Od direktnih mera preporučuje se prskanje bakarnim preparatima pre kretanja vegetacije(mart) i posle završetka berbe, a u toku cvetanja pa do berbe (vodeći računa o karenci),preparatima čije su aktivne materije metiram, azoksistrobin, mankozeb, boskalid+piraklostrobin, hlorotalonil i drugi. Od indirektnih mera treba sprovesti gajenje otpornih sorti jagode,za jagodnjak birati laka i rastresita zemljišta, a u jesen i proleće pokupiti i spaliti sasušeno i zaraženo lišće jagode.

Ćirić Milena, dipl.ing.

### **Uklanjanje mladih izdanaka u malinjaku**

Ovo je osnovna agrotehnička mera za postizanje visokih prinosa u malinarskoj proizvodnji. Prvi put ja oprobano u Ariljskom području po čemu je ovaj metod i postao poznat.

Pravilnim izvodjenjem ove mere možemo imati dvostruku korist :

Uticaj na tekući rod.

Uklanjanjem prvih serija izdanaka ,omogućuje se nesmetan razvoj plodova , počev od cvetanja pa sve do zrenja ,bolje osunčavanje špalira ,lakša borba protiv bolesti i štetoina i lakša berba. U ovom periodu , zbog snažnog porasta izdanaka i razvića plodova ,najveća je



BILTEN 2013.

potrošnja hrane i vode pa izdanci, koji u tom periodu rastu ,ustvari troše ograničene rezerve mineralne hrane i vode pa izdanci , koji u tom periodu rastu, troše ograničene rezerve mineralne hrane i vode sasvim nepotrebno.

Uticao na kvalitet izdanaka za narednu godinu . Izdanci koji porastu posle prestanka uklanjanja , znatno su zdraviji ( didimela , antraknoza,oštećenja od insekata) a što je naročito važno za prinos ,obrasli su zdravim i jedrim pupoljcima od zemlje.Pošto imaju manju bujnost ,jer su rasli u sušnijem periodu , znatno su otporniji na izmrzavanje u toku zime .

Izdanak se uklanja ručno i tom prilikom vodi se računa da ne ostaje patrljak iz koga mogu izbiti izdanci u buketu koji su znatno lošiji po kvalitetu i od kojih se ne može očekivati dobar prinos.Ovu meru treba izvoditi što češće da se ne bi nepotrebno trošile dragocene rezerve vode i mineralne hrane na izdanke koji će ionako biti uklonjeni. Osim toga, ovo se lakše izvodi dok izdanci nisu odrveneli pri osnovi.Ako se neki termin propusti izdanci će porasti i odrveneti pa će ozlede pri očenjivanju biti beće. Izdanak predviđen za uklanjanje ne bi smeo da predje dužinu 15-20 cm.

Uklanjanje izdanaka izvodi se od početka vegetacije , a završava se na 15 dana pred početak berbe.ili preciznije : 7-10 dana u dolini , a 15 -20 dana na većim nadmorskim visinama.Sve to u slučaju ako se ne koriste herbicidi.Posmatrano iz ugla tekuće godine , prinosa i kvaliteta plodova , najbolje bi bilo da novih izdanaka nema sve do kraja berbe.

Ako bi leto bilo izrazito kišno, ili ako se primenjuje navodnjavanje, uklanjanje bi se moglo izvoditi sve do polovine berbe pa bi opet izdanci do kraja berbe dovoljno porasli.

Pošto se nikada unapred ne može znati da li će leto biti kišno ili sušno,treba prihvatiti kao sigurno i mnogo puta provereno pravilo : *15 danapred berbu vrši se poslednje uklanjanje za tu godinu.*

Ovo je opšte pravilo . od konkretnih uslova svakog malinjaka ,od kvalitetazemljišta,položaja,uslova za navodnjavanje, zavisi koliko se od pravila odstupa u jednom ili drugom smeru . Ako neko raspolaže uslovima i opremom za obilno navodnjavanje , on ne mora da nagadja i da se bavi sumnjivim i krajnje proizvoljnim predviđanjima vremenskih prilika, on jednostavno može da uklanja izdanke sve do sredine berbe a onda da pristupi obilnom i čestom zalivanju da bi podstakao snažan porast izdanaka za narednu godinu.

Radulović Andrija ,dipl. Ing.

### **Stanje useva**

Stanje useva je zadovoljavajuće .Strna žita se nalaze u fazi klasanja- cvetanja.Na manjem broju površina došlo je do oštećenja usled grada ( četiri sela),takođe na manjem broju parcela je urađena zaštita od bolesti i štetočina.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing

## IZVEŠTAJNO PROGNOZNA SLUŽBA PSSS UŽICE OBJAVLJUJE

### ZAŠTITU ZASADA MALINE DO 10 DANA OD POČETKA CVETANJA

Cvetanje u zasadima maline je ove godine počelo za oko 5 do 7 dana ranije nego prethodne. Ova zaštita se primenjuje od početka cvetanja maline da bi se zaštitili cvetovi od uzročnika sive truleži plodova (*Botrytis cinerea*). Ovaj parazit ostvaruje zarazu preko cvetnih delova, a kasnije sa razvojem i sazrevanjem plodova izaziva njihovo truljenje. U narednom periodu se očekuje pad temperature i česte i obilne kišne padavine, koje se smenjuju sa sunčanim intervalima. Ovakvi uslovi veoma pogoduju razvoju ovog parazita. Za ovu namenu preporučuje se korišćenje nekog od sledećih sredstava:

- SWITCH u koncentraciji 0,08% (80gr u 100 l vode) ili
- TELDOR u koncentraciji 0,15 % (150 gr u 100 l vode ) ili
- MYTHOS u koncentraciji 0,25% (250ml u 100 l vode) ili
- PEHAR u koncentraciji 0,20% (200ml u 100 l vode) ili
- PYRUS u koncentraciji 0,20% (200ml u 100 l vode) ili - SIGNUM u koncentraciji 0,15 % (150 gr u 100 l vode )

Primena nekog od ovih sredstava ima isključivu namenu za sprečavanje pojave truleži plodova maline.

Vremenski uslovi utiču na intenzivan porast i razvoj rodni grančica i lisne mase. Sve to stvara optimalne uslove i za bolesti kao što su *Didymella applanata* i *Leptosphaeria coniothyrium*. Zbog toga se jednom od navedenih sredstava može dodati:

- QUADRIS ili PROMESA ili QUEEN u koncentraciji 0,075% (75 ml u 100 l vode)

SIGNUM deluje istovremeno i na sivu trulež i na didimelu, pa u slučaju njegove primene nije potrebno kombinovanje sa QUADRIS- om.

Pre prskanja potrebno je prskalicu oprati deterdžentom i vodom, dobro je isprati, da se odstrani prisustvo insekticida i drugih štetnih materija za pčelu i plod maline.

Prilikom ovog tretiranja obavezno zaštititi i mlade izdanke koji se pripremaju za rod naredne godine. Prskanje obaviti u kasnim popodnevnim satima i u preporučenoj fenofazi razvoja.

#### NAPOMENA:

**TOKOM TRAJANJA CVETANJA, A KASNIJE I BERBE PLODOVA U ZASADIMA MALINE SE NE SMEJU KORISTITI INSEKTICIDI NI AKARICIDI ! UPOZORAVAJU SE PROIZVOĐAČI DA SE PRI PRIMENI HEMIJSKIH SREDSTAVA U ZAŠTITI MALINE PRIDRŽAVAJU DATIH UPUSTAVA U POGLEDU IZBORA, VREMENA NJIHOVE PRIMENE I KARENCE U ZASADIMA MALINE.**

**PROIZVOĐAČI, PRIDRŽAVAJTE SE DATIH PREPORUKA DA BI STE POSTIGLI DOBAR KVALITET I OMOGUĆILI DA MALINA I DALJE OSTANE GLAVNI IZVOZNI ARTIKAL !**

Milenko Gavrilović dipl.ing.

**Izdavač:**

**„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice**

**Tiraž:**

**300 primeraka**